

СЕРГІЙ «КОЛОС» МАРТИНЮК

РОК-Н-РОЛ

*Роман
про всі правди і неправди
українського рок-н-ролу*

Ф А Б У Л А
ВИДАВНИЦТВО

Усі права збережено.

*Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якій формі без письмового дозволу
власників авторських прав.*

Мартинюк Сергій

М29 Рок-н-рол. Роман про всі правди і неправди українського рок-н-ролу. — Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2020. — 416 с.
ISBN 978-617-09-6361-1

Роман-вибух! Океанський кит у дніпровських водах і напівміфічний альбом, записаний відомими музикантами на початку тисячоліття в зимових Карпатах. Історія успіху, зради, мрій, випробувань, депресій і любові у першому в українській літературі рок-н-рольному романі.

Що насправді відбувається по той бік сцени? Як народжується музика і рок-н-рольні герої? Можливо, історії про зіркові злети, розбиті серця з гітарами, ріки алкоголю з наркотиками, навіжених фанаток та концертний графік нон-стоп — й близько не все? Що як правда про кумирів далека від ідеальності глянцевиx обкладинок з ними? Що як найвідвертіші романтики — найзатятіші грішники, приречені на вічну боротьбу з бумерангами минулого? Ким були ці люди, перш ніж стали зірками, і на що вони готові, аби втримати здобуту славу і любов слухачів?

Усього за тиждень життя героїв нового роману Сергія «Колоса» Мартинюка перевернеться з ніг на голову. Чим закінчиться історія — персональним апокаліпсисом чи новою сторінкою життя — кожен вирішить сам. Якщо, звісно, доживе до миті вибору. Це рок-н-рол, бейбі!

УДК 82-311.1

Передмова

Коли мені запропонували написати передмову до книжки Сергія Мартинюка, я відразу погодився. З кількох причин. Ми з Сергієм бачились кілька разів у житті, сказавши один одному заяложене «Привіт. Як справи? Чудово, дякую, бувай». Одного разу я посигналив йому, коли він переходив дорогу на Печерську, є такий район у Києві. Пропоную другу зустріч вважати сумнівною і не брати до уваги. Я читаю його пости і рецензії на книжки, переглядаю фото з мандрівок і обкладинки альбомів його гурту «Фіолет». Він зрідка коментує мої пости і купує вінили мого гурту. Що це означає для читача? Та хоча б те, що він (читач) може розраховувати на дещо більше, ніж ріки лестоців зі дулею в кишені. Незаангажованість — ось перша причина.

Коли тобі, музичному продюсеру, пропонують написати передмову для книжки про рок-н-рол, яка так і називається — «Рок-н-рол», відмовитись практично нереально. Коли в процесі читання роману ти зустрічаєш своє ім'я, посилення на твою банду, а дійовими особами в деяких ситуаціях виявляються твої друзі й знайомі, відмовитись геть неможливо. Плечі розправляються, зморшки розгладжуються, погляд стає умудреним, принаймні в це хочеться вірити, і під гул оплесків, хоча насправді це просто підвищений тиск, ти чуєш внутрішній голос: «Ну а кому ж як не тобі? Ти ж усе життя в темі. Давай, бро, давай!» Даю. Амбіції — ось причина друга. До речі, що я там написав про незаангажованість?

Попрацювавши на перших FM-радіостанціях і приватних телеканалах автором, редактором і програмним директором, а в журналах ХЗМ, ФНМ і Maxim головним редактором, прочитавши велетенську кількість знакових книжок про музику, в тому числі й безбожно перебріхані автобіографії, переглянувши сотні фільмів різного ступеня пафосу про хлопців і дівчат з гітарами і без, я можу припустити, що знаю, як пишуться і передмови, і рецензії, а деколи й самі книжки. Перефразовуючи відомий вислів про фанатів Елвіса: «Людина, яка 15 років пише прес-релізи, не може помиляться». Рецепт такого кліше простий: пишете кілька слів

про сюжет книжки, по-панібратськи згадуєте про знайомство з автором, зі зверхністю знавця вносите правку — «Це було не 2008-го, а 2009-го», озвучуєте сподівання, що музикант/гурт, про яких ідеться, подолали, саме в такій послідовності, провінційне нерозуміння, тягар слави, творчу кризу, зайву вагу, розлучення, ще одну кризу, не забуваєте додати собі балів, згадавши про незаконне і заманливе «ми з їхнім вокалістом нюхнули рожевого, і тут він на очах у дівчат спіймав блідого і впав на підлогу, та й сміху було ж», і, заплутавшись, зупиняєтесь на тому, що рок-н-рол мертвий. Або живий, залежно від настрою. Так от, «Рок-н-рол» Сергія «Колоса» Мартинюка — книжка не про це. І це третя і остання причина.

Тож про що книжка? Про вигаданий гурт «Дерти Лаха», який колись був «biggest dog in the yard», а тепер болісно переживає провал останнього альбому «Вибух». Ступінь втоми музикантів гурту та їхнього продюсера, відсутність адекватної критики, небажання визнавати власні помилки і нереально роздуте его в момент запису нового альбому сягають критичної точки, після якої стаються часом містичні, часом банальні, а часом і просто смішні історії. Протистояння всередині гурту абсолютно не логічне і тому безцінне. Той, хто ніколи не грав у рок-гурті, особливо протягом довгого часу, навряд зрозуміє, як можна, щойно відігравши концерт, смертельно пересваритися в бусі дорогою до готелю, психанути й зірватись в нікуди з двома сотнями баксів у кишені і без ясних перспектив. У нікуди варто читати як у нікуди, а не в стриптиз-клуб чи бар. Чекайте, хлопці, вам пенсій ніхто платити не буде! В тебе ж із заощаджень колекція гітар і старенький BMW. Тринадцять років псу під хвіст. А-а-а-а-а...

Гримуча суміш з нереалізованих амбіцій, відсутність субординації, ігнорування взятих на себе обов'язків, нестерпна ревність до чужого успіху, самозакоханість, яка веде до самотності, нескінченна погоня за своїми минулими перемогами, втрата майстерності, жадова друга, що перетворився на дурня — через це проходять усі гурти. Хтось тримає удар, хтось перетворюється на пародію на самого себе, більшість сходять із дистанції. «Дерти Лаха» не виняток у цьому безкінечному марафоні. Можеш скільки завгодно вважати себе адекватним, але осколками такого снаряду зачепить і тебе. У неймовірно сильній пісні «Rock Superstar» Cypress Hill, пісні, яку потрібно ставити всім музикантам-початківцям як інструкцію для роздумів, Everlast проказує пророчі слова:

“People see rockstars, younawha!msayin?
But you still try’na get out more like, like everybody else
It’s a fun job, but it’s still a job
Save your money man, save your money too
Hit single don’t last very long, younawha!msayin?
I mean... you’re lucky in this game too
There’s gon’ be another cat comin’ out
Lookin’ like me, soundin’ like me, next year I know this
They’ll be a flipside, do whatchu you do
Somebody’ll try to spin off like some series”

Читаючи «Рок-н-рол», я періодично дратувався. У деяких моментах герої були нестерпно нудними, до смішного вразливими, а іноді просто тупили! І локомотив, який ніби розігнався, гальмував і плював іскрами. Я злився і казав собі: «Ні, це вже занадто!». А потім зрозумів, що приміряю усе це на себе, на «Бумбокс», на «О. Торвальд» і «Ріанобой», гурти, які ми з Андрієм Хливнюком колись продюсували, на минуле й теперішнє. Я згадав, як пишався тим, що за багато років наша банда тільки побільшала, і як у 2019 ми втратили чотирьох (!) музикантів. Зрозумів, що Сергію вдалося схопити саму суть, а подобається мені ритм розповіді чи ні, вже не мало жодного значення. А суть проста: найголовніше в рок-н-ролі — люди, а не легенда. Ось Константин Кінчев, у піснях якого я вперше, будучи підлітком, почув слово «реп», зараз співає «Небо славян», молячись своїм богам. Це теж рок-н-рол. Юля Чічеріна, пісня якої «Мой рок-н-рол» у дуєті з «Би-2» була і залишається суперхітом, допомагає бойовикам ЛНР, отримує від них нагороди і від 2018 року є довіреною особою Володимира Путіна. Це теж рок-н-рол. Василь «Баста» Вакуленко, з яким «Бумбокс» записали пісню «Солнца не видно», і Сергій Шнуров не бачать проблеми в концертах у Криму і радісно співпрацюють із владою. Це їхній рок-н-рол. Але є інший рок-н-рол. У якому живі Джон, Курт, Джонні Кеш, Бонзо, Даймбег Даррелл, Емі, Джи-Джи Аллін, Пітер Стіл. Рок-н-рол Кузі і Кузьми. І якщо після прочитання «Рок-н-ролу» хтось захоче витратити гроші не на новий смартфон, а на гітару, хоча б для того щоб, вивчивши два акорди, врубити гучність на 11, а потім розбити цю саму гітару об сцену перед очима враженої публіки (привіт, мам!), значить, книжка свою місію виконала.

Олексій Согомонов, продюсер гурту «Бумбокс»

Кумирам юності і втраченим,
але незабутим друзям

Будь-які збіги з реальними людьми, музичними гуртами та назвами є випадковими і мають винятково художній характер.

Не варто повторювати в реальному житті описані в трагікомедії дії: вони можуть бути небезпечними для вашого здоров'я і навіть смертельними.

Р. С. Особливо це стосується музикантів

Чи ти музикант, чувак?

Бумбокс «Твій на 100 %»

Тому що поглянь-но, мій друже: все, що коли-небудь називали любов'ю до життя,— насправді любов до речей, які не трапляються. Любов до мрій.

ДіБіСі П'єр «Світло згасло в країні див»

— Ти справді левиця,— сказав він їй перед тим, як піти годому.— А я не лев.

Габріель Гарсія Маркес «Кохання під час холери»

Пролог

Через тисячу років
і безмежну кількість ночей
нам бракуватиме розмови...
Крихітка «Монета»

Того ранку фейсбук ряснів любительськими світлинами кита на березі Дніпра. Мертвого велета виявили неподалік Паркового мосту в Києві, в пісках напівзатонулого в перших жовтневих туманах Труханового острова.

Науковці, зважаючи на ранній час, мовчали. Влада спала. Лідери думок у соцмережах та коментарях новинним сайтам ділилися найреалістичнішими з можливих версій того, як велетенський ссавець, мешканець глибоких вод Атлантики і Тихого океану, потрапив до порівняно мілкого Дніпра.

На фото з місця подій чітко виднілося масивне, абсолютно знерухомлене тіло вусатого гіганта. Туша прибульця навіть зі світлин випромінювала шляхетну гордість і безсилу смиренність. Очевидці авторитетно рапортували: довжина кита — не менше десяти метрів, а його характерна сіра барва, світлі плями на шкірі та будова свідчать, що це сірий або каліфорнійський кит.

Інші це твердження заперечували. На дніпровський пляж, припускали вони, винесло старого, поточеного дрібною підводною живністю фінвала. Деякі фото зафіксували розплющене око велетня: на блискучо-темній поверхні

мерхло відбивалося ясне столичне небо. Коментуючи знімок, один з молодих поетів-блогерів припустив: перед тим як викинутися на берег, самогубець, схоже, виплакав не один декалітр сліз. З непоправного горя ридав кит чи від щемкої краси навколишніх краєвидів, анексованих осінніми пожежами, не знали ні блогери, ні науковці, ні навіть поети.

На численних фото з Труханового острова поруч із китом вичікувально походжали чайки. Ці вгодовані капітани піску трималися осторонь, виявляючи підозрілу неготовність повірити в настільки грандіозний дарунок природи.

Дехто сприйняв новини з китом за гіперреалістичні лишки нічних марень. Сонна більшість з гарячими горнятками кави та чаю в руках, з пластівцями та вівсянкою в тарілках, залипаючи в екрани смартфонів, лептопів й телевізорів, чекала офіційних коментарів. Вірити в оказію ніхто не поспішав.

Семен тієї ночі так і не заснув. Перед виїздами подібне траплялося з ним часто. Відсипався вже в дорозі, після традиційно напівпритомного сніданку на заправці. У вакуумних, максимально звуконепроникних навушниках. Під тематичний плейліст з пісень Кеті Мелуа, Ніно Катамадзе, Барбри Стрейзанд та інших. Жіночі голоси в такі ранки слугували йому найліпшою колисковою. Лагідніше співала хіба мама.

Напередодні, ввечері, він довго розглядав у дзеркалі своє похмуре обличчя з непевним наміром поголитися. Вирішив, що зробить це вже після всього, повернувшись додому. Спробував усміхнутися відображенню навпроти, але фейс у дзеркалі у відповідь лише ніяково скривився.

Соня радила Сему усміхатися частіше, мовляв, усмішки тобі до непристойності личать. Можливо, й так. Та правда полягала в тому, що ця дівчина зовсім не любила йому. З її симптоматично підлітковою простотою і ледь не материн-

ським бажанням дати всьому лад і місце. Вагомих причин, аби одним махом розпрощатися з цією зеленоокою мавкою та її ірраціональним магнетизмом, Сем не знаходив. Наче боявся відпустити когось дійсно важливого й імовірно незамінного. Наче міг відпустити ту, котру ніколи по-справжньому близько і не підпускав.

Сід не раз переконував його, що Соня з тих незбагнено унікальних жінок, які вміють цінувати наявне, не вимагаючи більшого. Не через боязнь загубити здобуте. Радше через усвідомлення власних ціни і значущості. Тому жодних кардинальних розривів, якщо є хоча б найменший натяк на душевну спорідненість. Такі речі в наші дні безцінні. Врешті, стверджував Сід, не важливо, як ти окреслюватимеш ці стосунки. Важливий їхній правдивий зміст і те, що відчуваєш на самому споді. Собі не збрешеш.

Сем не довіряв бас-гітаристам. Та Сід, батько двійко чудових і таких же смаглявих, як він, хлопчаків, душевний філантроп і переконаний моногам (Сем свято вірив у це), був надто прямолінійним у своїй доброті, аби вбачати у його настановах хлопчачі легковажність та фальш.

Після безмовного діалогу з дзеркалом, склавши до старої валізи необхідне на тиждень, Семен спробував почитати в ліжку Маркеса. Колумбійський письменник періодично заколисував його своїм неспішним, в'язким письмом, та нині літери на сторінках «Ста років самотності» відмовлялись складатися в повноцінні речення і безвільно осипалися в пропахлі його парфумами складки ковдри. Сон не приходив.

На кухні за чаєм і бутербродами з сиром Сем у півока проглянув серію «True Detective» на айпаді. Потому заліз до записника, прикро констатувавши ще одну невдалу спробу попрацювати над текстами нових пісень.

Що ж... і один з улюблених авторів, і неоднозначно моторошна історія на екрані, і кострубаті рядки текстів — усе цієї ночі нагадувало Сему слова когось давно (і, напевно, свідомо) забутого: після кожної спекотної ночі неодмінно настає холодний ранок. І ранок цей, за його стійкими відчуттями, вже давно не міг зрушити зі скам'янілої точки свого цвинтарного умиротворення. Ймовірно, все це через нікудишний стан їхніх справ. Можливо, річ у ньому.

Життя все більше нагадувало негатив, забутий між книжок у ветхій батьковій шафі: з часом зображення на плівці сягнуло піку потьмяніння і проявити зняте здавалося задумом завідомо безнадійним. Сем відчайдушно потребував втрачених кольорів та нових сенсів для старих істин. Не зникало відчуття, що у колись складений ним мозаїці щезло кілька ключових пазлів. Без них ще донедавна цільний колаж перетворився на безформну карикатуру.

Він блюзнірськи картав себе за егоцентричність цих рефлексій, клянучи власне невміння цінувати здобуте. Безперестанна гонитва за людським схваленням і постійні спроби скочити вище себе приносили одне розчарування. У ньому оприявнювалося бундючне небажання Сема прийняти свої слабкість і недосконалість. Чого не скажеш про поставлену на конвеєр торгівлю надуманими і комфортними для чужого ока образами. Тепер він краще розумів релігійних фанатиків: неспроможність повірити в себе, смертних, штовхала їх до віри у щось ірреальне.

Раніше його рятували думки про тих, кому дійсно було непереливки. Сем часто згадував Назарка з сусіднього під'їзду, говіркого очкарика, прикутого з раннього дитинства до інвалідного візка. Деякі обзивали бідолаху жертвою аборту, і Назарко не раз із піною на губах та оскаженілим криком «гандони!» смикався у візку, щиросердно прагнучи дати здачі кривдникам, чим викликав у тих сміх та ще дошкульнішу хвилю кпинів.

«Тетраплегія, блять»,— сказав він якось Сему, гріючись на травневому сонці у своєму двоколісному тарантасі. Причому тоном таким, ніби хизувався новою дівчиною, за якою марно сох увесь двір і кілька сусідніх вулиць. «Параліч усіх чотирьох кінцівок»,— додав згодом. Сем із цілковито відсутнім, отупілим виразом обличчя пробурмотів тоді щось про можливість говорити і слухати музику. Назарко на його слова лише зимно усміхнувся, і надалі Сем розмов з очкариком уникав.

Колишнього ефекту схожі думки більше не давали. Як і безпам'ятний секс під кайфом, дорогий алкоголь із вуст відбитих групіз, бронебійна трава з дрімучої Азії і все те, чим їх щедро пригощали після концертів. Короткочасне забуття не приносило постфактум нічого, крім зрадливої порожнечі навколо. У ній Сем почувався рибкою в акваріумі, наповненому клеєм ПВА.

Іноді він крився дурнуватим питанням, чи мучить подібне екзистенційне пекло наївних учительок початкових класів за двадцять і позитивних дільничих з окраїн, розтріпаних продавчинь невизначеного віку у супермаркетах і сивовусих таксистів за п'ятдесят, вічно вмазаних трудяг з ЖЕКів і гірко пропотілих за день водіїв маршруток, відчайдушно націлених дотягти до наступної зепехи. Зазираючи їм в очі, Сем бачив там звичайне життя з його поодинокими здобутками і стабільними попандосами, гіркою красою і романтичною убогістю, позначене, щоправда, оскоминою ментальної втоми містечкових масштабів. І жодних надміру філософських питань, які без угаву мучили його.

А що, як він без цих питань і не він зовсім? Але якщо так, то чому в сімнадцять Сем легко обходився без цієї зубатої, серцежерливої тварюки всередині себе? Що це? Криза середнього віку? В тридцять три? Серйозно? Дякую, не цікавить. А от життєвих легкості і щастя насипте побільше.

Попередні тринадцять років стали Семену недешево, але то була законна ціна його життя. Згадуючи деяких однокласників, пропиті обличчя котрих нагадували зморщені на спеці, прогнилі зсередини абрикоси, він розумів: усе могло скластися значно сумніше. Музика його не розчаровувала. Люди — так. Та й він сам... у своїх завищених дівтацьких очікуваннях, невинуватому перфекціонізмі та емоційній нестабільності. Втома та осінь додавали гостроти ситуації, і Сем те, на щастя, викупав.

Пошук нової життєвої опори нагадував йому підліткове цнотливе нипання у трусиках подружки зі сліпороким бажанням зробити дівчинці приємно. Лишалася надія, що настільки тотальна пільма всередині рано чи пізно виведе його до світла в кінці цього обридлого тунелю.

Прийдешній тиждень, обіцяючи все, не обіцяв нічого. Хоча і мав вирішити долю найближчих років їхнього життя. Карл поблажливо усміхався на пророкування Сема (робота в нього така, усміхатися), типу не драматизуй: якщо й припустити, що новий альбом стане ще одним просто альбомом (так буває, Семенчику мій любий, буває!), це не кінець світу. Звісно. Це йобаний провал, після якого ліпше розчинитися в цифровій безвісті, ніж шукати натхнення та причини на черговий (ясна річ, саме той) ривок!

Прикро, та з якого часу він став боятися власних, ще не виданих пісень? Зрештою, боїться він за пісні чи порушення і без того ламких кордонів свого душевного комфорту? Навряд таксисти переживають щось подібне за мить до того, як підбирають наступного пасажира. Навряд.

Вибору немає: він набереться духу ще раніше, ніж старенька «Люсі» заїде у двір на Молоді і хтось із менів (найімовірніше, Карл) прокуреним, незмінно теплим голосом у слухавці повідомить, що вони на місці. Так було майже всі попередні тринадцять років і, як би не складалося

далі, повинно бути завжди. Думати, що цьому довговічному, скріпленому кров'ю та струнами союзу прийде кінець, Сем відмовлявся. Він не дозволить статися цьому, навіть якщо для того доведеться пожертвувати всім. Недарма його назвали на честь дідуса, а Семен Андрійович був не просто чоловіком. Дід був каменем, хоча пам'ятає Сем старого кепсько.

Поява кита неочікувано вразила Сема, хоч історія й нагадувала дешевий розіграш для невибагливої публіки, що зачитується провінційними таблоїдами. По-справжньому здивувати людей, зважаючи на останні події в країні, ставало все складніше. Відтак, чекати можна було чого завгодно: як реального кита з Атлантики, так і його воскресіння в ході спецоперації СБУ.

Семен не сумнівався: цій дивовижі знайдуть логічне пояснення. Як і тому, чому їхній новий альбом, писати який вони їдуть сьогодні до Києва, виявиться найслабшою роботою в дискографії гурту. Слабшою навіть за «Вибух», після виходу котрого у 2015-му справи, скільки б Карл того не заперечував, пішли на спад. То був дійсно вибух, але настільки внутрішній, що відчули його лише найвідданіші фани банди. Історія свідчила, що навіть найдемократичніша публіка пробачає своїм кумирам далеко не всі експерименти. Хай би скільки Сема переконували, що музика, яку не слухають, мертва, він знав: якщо її слухає хоча б двоє людей, вона жива. Решта — амбіції.

Попереду у них тиждень, аби на одній із кращих українських студій у компанії напівміфічного мена на прізвище Dr.Ed, гуру концептуального саунду і хітових рішень, зробити неможливе: перетворити розрізнені напрацювання останніх років на десять пісень, готових розірвати глянцеви́й оскал українського маскульту і нагадати, хто справжні рок-н-рольні герої химерного краю. Звучало

гучно, але, як любив повторювати Карл, без здорової патетики музика в наші дні приречена на бідкування. Крім того, і Сем це з часом таки визнав, хорошим (успішним?) пісням (хітам?) чиста і безкомпромісна творчість інколи тільки шкодить. Так? Ні? Можливо.

Інакше йому нічого не лишиться, окрім як повторити долю сірого кита, знайденого вдосвіта на столичних берегах, подарувавши на прощання світу свій останній альбом-крик під символічною назвою «Пісні мертвих китів». Та навіть із цим ризикувати Семен не міг — певності, що пісні будуть кращими за назву, в нього не було.

Телефонний дзвінок вирвав Сема із задуми. Карл із хлопцями чекав його внизу. Вимкнувши техніку, Семен обвів сонним поглядом залиті ранковим світлом стіни своєї двокімнатної квартири. Стильні меблі та дизайнерський ремонт були гірким і до болю метким нагадуванням про часи, коли їхня музика звучала з кожної праски, а пісні лилися не згірше слів, які він на автоматі шепотів післяконцертними ночами черговій жертві. Успіх вимірювався тоді і хмільним відчуттям ейфорії на сцені, і пристойними бабками.

У грудях раптово гостро защемило. Схоже траплялося з Семом щоразу перед новою дорогою, і він давно звик до нудотного передчуття, що, можливо, сьогодні встанне вдихає запах рідних стін. Зрештою, до Києва вони їдуть всього на тиждень: записати альбом, зіграти необов'язковий концерт і стерти залежаний пил із лавр незаслужено забutih героїв. Лише тиждень.

Жовтневий ранок дихав вільготною осінньою прохолодою, і чистота тієї несподіваної свіжості окрилювала. Осінній Луцьк Сем любив найбільше. Врешті, лишився він тут не тому, що десь-інде боявся стати ніким. Сем щиро любив розмірені темпи рідного міста, його чарівливу

мальовничість, доладно окреслену стихійною геометрією вулиць, буйну хаотику паркових гущавин, шепітливу таємничість старих стін і стриману іскристість в усмішках людей.

Сема не лякали зміни. Його страхав брак сенсу в них. З дитинства він почувався невід'ємною частиною тутешніх ландшафтів. Боявся і уявити, що станеться з ним, коли його силоміць вирвати із цих затишних перехресть, медового спокою післяполудневого середмістя та імливих вечорів понад темпераментними водами Стира. Смерть. Повільна, позбавлена здорового глузду, пиздопика смерть.

Навіть двір його будинку, в розчахнутих асфальтах під старими вербами, з настовбурченим гіллям замість каналізаційних люків, тінистих сливах з вуличними псами в піщузі, з вічно брудним дитмайданчиком, де вечорами засідали алкаші з 33-го кварталу і таємничим написом на гаражі «ЯК ТИ?», датованим серединою 2000-х, був логічним продовженням Сема. Хто б і що зарозуміло не варнякав про неблагополучність цього району.

Він проріс на проспекті Молоді, як нахабна берізка, що всупереч усьому і всім пробила смолистий дах дев'ятиповерхівки. Вперше отримав тут під дих, боязко заліз під футболку Каті з третього під'їзду, написав перші римовані рядки і не заперечуватиме, якщо проведе тут решту життя.

Семен добре пам'ятав, коли вперше почув по радіо їхню пісню. Пофігу, що то була всього лиш місцева «ефемка». Того вечора в гуртожитковій кімнаті на розі проспектів Соборності та Молоді, пропахлій смажениною та кислим домашнім вином, він лютим ревом змусив заткатися всіх. Ден, ошелешений криком друга, почервонів так, ніби його за першим досвідом мастурбації застукала бабуся.

— Це наш трек, матір вашу! — Раптово затихла туса зняковіло вслухалась у пісню з колонок музичного центру. Ніхто їхні творчі пориви тоді серйозно не сприймав.

Охочих поповнити лави професійних романтиків було більше, ніж міг собі дозволити стан музичної індустрії в країні.

Сем тоді ясно усвідомив: так, як було раніше, більше не буде. Жодних залишкових принципів у ставленні до творчості. Музика має стати головним пріоритетом. Кайфом і бізнесом, інь та ян. Без нього музика проживе, та як довго без неї протягне він? Присутні в кімнаті, дивлячись на Сема, зрозуміли все без слів. З колонок упевнено лунала пісня, з якою вони збиралися не лише маланити найліпших дівчат в універі (завдання не з простих!), але й змусити заговорити про тебе все молоде покоління країни.

То були «Квіти для тебе». Рядки в другому куплеті, де йшлося про світ, який легко підкорити, якщо поруч ті, хто знає ціну твоїм радощам, і досі резонували з ним на сцені. Хоча минуло тринадцять років і пісня не раз змінила звучання. Ці спогади були досі при ньому й на розмитому тлі зниклих у минулому облич і до сьогодні нагадували Сему про те, як гарно, і головне, чесно, починалася ця неймовірна історія.

Сонні фейси в бусі здалися Сему наїжачено непривітними. Після безсонних ночей його уява плодила ще й не таких монстрів. Ранки понеділків завжди здавалися Сему сюрреалістичним збоєм системи здорового глузду. Привітавшись із присутніми, він гепнувся поруч із сплячим у навушниках Максом. Греґ, Сід, Бона і Ден були на місці. Сема, традиційно, забирали останнім. Чорний «мерседес спрінтер», з голомозим Карлом за кермом і «бітлами» в салоні, акуратно виїхав ще пустими дворами на проспект Молоді, звернув на Відродження, вирулив на Рівненську і помчав у напрямку столиці.

Семену з голови не йшов мертвий кит на Трухановому острові. Хоча давні спогади про острів і мліли ностальгій-

ним теплом під серцем (перший курс, чудні сімнадцять, екватор літа, вона в сукенці кольору серцевини перестиглого кавуна, він із посоловілими від першої серйозної любові очима, зоряне небо, темний Дніпро і її м'ятні поцілунки), зсередини не вивітрювалося відчуття ядуchoї тривоги. Можливо, про себе давав знати майбутній альбом. Та Сем відчував: існувало щось глибше, про що багатотонний пілігрим намагався докричатися йому через стрічки соцмереж. Про що йшлося і звідки сочилась та дразлива тривога, Сем вловити не міг.

Бона називав такі невизначеного походження емоційні стани «панічними атаками». Навіть якщо в людей не спостерігалось ні паніки, ні атак. Сему визначення Бони імпонувало. Як і весь їхній корпоративний лексикон, де часто те саме слово чи поняття могли означати абсолютно протилежні за змістом речі чи характеристики. «Панічні атаки» з'явились в 2016-му, після польоту з Києва до Одеси на Як-40. Раптова пропозиція зіграти на закритій вечірці в дочки портового олігарха за потрібний гонорар нівелювала можливі ризики авіатріпів на допотопній посудині.

Коли Грег під час польоту почав розповідати про вікопомне приземлення в Осокорках 76-го року з Як-40 у головній ролі, з ними почало відбуватися те, що на загал стриманий, але гостроязичий Бона охрестив «панічними атаками». В Осокорках, за словами Грега, ніхто не постраждав. На відміну від Жулян, де того ж року розбився Ан-24, а з ним і 48 людей. Що прикметно — а подібне, за словами Грега, траплялося вкрай рідко,— в тій катастрофі вижило семеро людей. Причому в одного з них не було жодної подряпини.

Семен любив Грега і за його моторошні історії, і за те, як пальці цього чорнявого патляня вправно перекладали ті розповіді на струни його численних гітар. Якщо Сем і вірив у магію, то винятково такого ґатунку.

Тим часом вимитий до блиску «мерс» з сімома людьми на борту лишив околиці ранкового Луцька і піднесено помчав на схід, звідки погожим небом велично сходило сонце нового дня. Світ навколо сліпив дивовижною досконалістю і здавався нереальним. Скоріше заспокійливою ілюзією в очах спраглого мандрівника, яку допитливий, самовпевнений Піноккіо вже наступної миті незграбно проб'є носом, вивільнивши з потойбіччя щось непоправно руйнівне.

З блискучого борту чорноликої «Люсі» вибрикувало витріщалося на світ фактурне обличчя рудоволосого підлітка. Кучерявий хуліган із задерикуватим носом, фіолетовим синцем під оком і величезними навушниками на голові почувався на своєму місці. По-доброму нахабний фейс в яскравих тонах світився непідробним щастям вселенського масштабу. На закритих повіках намальованого гультіпаки зоріло два витатуйованих слова: *ДЕРТИ ЛАХА*.

Інтерв'ю «Українській газеті»
в Німеччині, березень 2018
Повна версія розміщена на сайті видання
Розмовляла Галина Андрієнко

**Дерти Лаха: Банди, які не пройшли школу
андеграунду, ніколи не зрозуміють,
що таке рок-н-рол**

З музикантами знаного в Україні і поза її межами рок-гурту «Дерти Лаха» ми зустрілися в Берліні після гучного концерту в «Musik & Frieden». Сольно команда виступала тут уперше. Музиканти представили програму з кращого і навіть зіграли кавер на «Rammstein». На виступ улюбленців, окрім українців Берліну, приїхала молодь з Гамбурга, Франкфурту, Мюнхену і навіть польського Вроцлава. Серед зіркових гостей була помічена відома німецька співачка Еліс Мертон. З повним складом гурту ми зустрілися на атмосферній Обербаумштрассе, в стінах культового «Rampes Museum».

«Дерти Лаха» — це:

Семен «Сем» Зленко — вокал

Григорій «Грег» Усов — гітара

Юрій «Сід» Навінський — бас

Роман «Бона» Бондар — барабани

Денис «Ден» Хвойко — клавішні

Павло «Карл» Карлін — продюсер, концертний менеджер ДЛ

Як ваш настрій після вчорашнього шоу і атмосфера Берліну загалом?

СЕМ: Настрій супер. Нова публіка — ідеальна можливість перевірити порох у порохівницях. Для цих людей на мить знайомства ми абстрактне ніщо, і свій статус знаних музикантів повинні захищати як уперше. Вчорашній іспит ми склали на тверду четвірку. Щодо Берліну, то той же Кройцберг, з його невитравним духом свободи, нагадує мені наші перші роки на сцені. Тоді все скидалося на гру, а не на ремесло, якому ти вирішив присвятити життя. Уявіть: у людей дві години, аби відгадати, де ми гратимемо цього разу, і знайти таємну локацію. Чистий андер, з канцями¹ для двох десятків людей. Гаражі, підвали, закинуті заводи з моргами. Кайф.

ГРЕГ: Епічні часи були. Банди, які не пройшли школу андеру, не всічуть, про що вся ця історія з рок-н-ролом. Ті, хто її пройшов, і то не завжди шарять, в чому тут сіль. Мовчу про покрутив, які платять оргам фестивалів за місце в лайнапі.

БОНА: До речі, вчорашня публіка могла підтримати нас і бадьоріше. Думаю, місцеві українці надто перейнялися німецькою стриманістю. Може, це і добре.

СІД: Плюсую. Але на те воно і перше побачення. Мене більше хвилює, що ми другий день в Німеччині, а так і не спробували місцевої кухні. Те, що у вас смачна шаурма, ми вже зрозуміли.

ГРЕГ: Якби нам випало записати в Берліні новий альбом, то був би пік «Дерти Лаха». Мовчу про наш музичний бекграунд, якби ми тут народились... Мені Берлін теж нагадує про студентські роки, коли я жив по гаражах знайомих, сварився з батьками і думав, що вони безсмертні, а юність з нами назавжди. Найкращі роки життя, як не крути.

БОНА: Це точно. Єдиного, що ти вмієш,— грати на гітарі,— ти навчився саме тоді.

¹ Канци (розм.) у музичному середовищі — концерти.

Усі сміються. Денис Хвойко мовчки встає з-за столу і повертається з відкоркованим пивом, на що присутні реагують ще більшим сміхом.

Учора на вашому виступі помітили Еліс Мертон, виконавицю хіта «No Roots». Чи знайомі ви особисто і якщо так, що вас поєднує?

СЕМ: Знайомий особисто, і нас поєднує виключно... любов до «The Killers».

Музиканти стримано усміхаються, підморгуючи один одному.

Навесні «Дерти Лаха» відсвяткували тринадцятий день народження. За плечима у вас чотири альбоми, тури Україною та Європою, відзнаки музпремій в номінаціях «Краща рок-група», «Автори найкращого альбому» та інших. А ще саундтреки до фільмів і спільна пісня з американцями «Train». Чи не тисне на вас відповідальність тримати таку високу планку і надалі?

СЕМ: Ми нікому нічого не винні. Чужі очікування — проблеми очікунів. Коли справа стосується творчості, наше найгірше може стати нашим найкращим, а кризовий період вже за пів року може надихнути музиканта на ліпше з того, що він спроможний. Відповідальність, про яку ви говорите, не наш вибір. Це вибір людей, які вирішили, що ми повинні відповідати їхнім уявленням про нас. Горе митцю, що повівсь на такі манси.

КАРЛ: Ми цю високу планку задали, нам її і тримати. «Дерти Лаха» ніколи не орієнтувалися на смаки загалу, хоча і робили по мірках шоу-бізу форматну музику. Тому Сем правий. Варто розділяти уявлення публіки про музиканта і природу творчого процесу. Та і сприймати надто близько думку людей, які розбираються в музиці на рівні гуманіта-

рія, що потрапив на конференцію з молекулярної біології, не варто. Коли черговий юзер пише, що ми вже не ті, єдине, що я хочу запитати в нього,— як так сталося, що він і досі той же?

Гаразд. «Дерти Лаха» — один з небагатьох популярних українських гуртів, який продовжує жити в місті, де і починав, що дуже нетипово. Чи не було у вас думки за ці тринадцять років переїхати з Луцька до Києва? Все ж осердя культурного і шоу-бізнесового життя зосереджене у столиці.

ГРЕГ: Хороше питання. У мене, наприклад, є чудовий світло-синій костюм з розшитим червоними маками піджаком...

ДЕН: Хороший костюм, між іншим.

ГРЕГ: Так-от: я страшенно люблю гуляти в ньому Луцьком і ловити захоплені погляди людей. У Києві на костюм, певен, ніхто б і не глянув. Не тому, що там таких і ще яскравіших костюмів стільки, що ними можна прокласти міст з Подолу на Троєщину. Ні. Більшості на мій костюм чхати. З одного боку, це ок: нікому нема діла до твого самовираження. З іншого — нащо мені костюм з маками, якщо я не можу в ньому достойно прогулятися вечірнім містом?

Гітарист «ДЛ» опускає очі і грайливо усміхається.

СЕМ: Ледь не після кожних відвідин Києва і тус у місцевих навколomuзичних середовищах мене не полишає враження, ніби весь цей час я копірився у стічній каналі. Пригадую чийсь слова, що музична сфера — це місце, де вільно бігають злодії та сутенери, а хороші люди виздихають, як пси безридні. Проте, будьмо чесними, Київ тут ні до чого. Це характерна роль столиці як епіцентру зв'язків та можливостей. Плюс специфіка нашої професії. Київ не-ймовірний. Тут живе стос неугамовних людей, спілкування

з якими не лише прискорює твій пульс, але й позитивно позначається на музиці. Важливо розуміти ці речі.

СІД: Наш світ і ми в ньому — це щось із розряду віртуальної реальності. Тут усе рівноцінно хороше і водночас ущербне. Від нас і нашого сприйняття залежить, де на нас чекають нові можливості, а де — забуття в паршивій рутині. Київ, Львів, Харків, Луцьк... — це умовності. Все в нас.

КАРЛ: Підтримую Сіда хоча б тому, що робити шоу-бізнес можна, не встаючи з-за робочого столу. Наша історія — яскравий приклад, але це ні в якому разі не рецепт успіху. Жодних рецептів успіху тут не існує, і дислокація в Києві не виняток.

БОНА: Я б оселився в Берліні. Київ — місто не моє, Луцьк — вимушено моє, про рідний Крим, звідки мої батьки, я нічого не знаю. Берлін ідеальний.

СЕМ: Репетирували б ми через скайп?

Усі стримано усміхаються. За вікном почав накрапати дрібний дощ.

Припустімо, якийсь голлівудський режисер узявся за зйомки художнього фільму про історію «Дерти Лаха». Кого з акторів ви бачите в ролі самих себе? Врешті, кого ви бачите в кріслі режисера?

КАРЛ: Колись у дорозі ми мали жартівливу розмову про це, і я добре пам'ятаю її. Шукали ми акторів максимально схожих на нас. Ну, і красунчиків, звісно. Вирішили, що Сема має зіграти Бредлі Купер, Грега — Адам Драйвер...

ГРЕГ: Ваш Драйвер не дотягує і до найнижчого порогу моєї природної сексуальності! Але щось у ньому є... Некрасиві люди значно цікавіші красивої нудоти. Він з Каліфорнії, і в нього вольовий ніс.

КАРЛ: ...Сіда — Шая Лабаф, Бону — Джессі Айзенберг.

БОНА: Ідеально! Мій типаж.

КАРЛ: Дена мав би зіграти Антон Єльчин, хай земля йому буде периною.

СЕМ: ...а нашого продюсера, концертного менеджера і найнадійнішого у світі водія, Карла, точно б мав зіграти Джонатан Сіммонс. З усією широтою темпераменту його героя в «Одержимості».

СІД: Точняк!

СЕМ: Ще є Макс, наш звукорежисер, та він зайнятий освоєнням берлінського сегменту Тіндера. По ньому дискусій жодних: викапаний Сет Роген чи, точніше, Сет — викапаний Макс. Щодо режисера... Думаю, це має бути гро-тескна драма з умовним гепі-ендом. Тому я за фон Трієра.

ГРЕГ: Та ну цього психа. Має бути щось видовищне і чесне. Я за Коєнів.

СІД: А я б хотів щось тепле і лампове, типу «Рок-хвилі». Хто там її зняв?

ДЕН: Уперше чую про такий фільм.

ГРЕГ: Важливо, щоб фільм був чорно-білим. До речі, ви коли-небудь дивилися чорно-біле порно? Чеснішого порно в природі не існує.

КАРЛ: Ні.

Музиканти гучно сміються. Деякі присутні в закладі відвідувачі роздратовано поглядають на голосисту компанію біля вікна.

Ваш дебютний альбом «Не ми» вийшов 2006-го. Це характерний брит-поп з українськими текстами та мелосом. Він і приніс «Дерти Лаха» популярність та армію фанів. Останній альбом «Вибух» презентований у 2015-му, робота питома експериментальна. На платівці присутні елементи пост-панку, фанку, авангарду і навіть класичної музики. Семихвилинні інструментальні полотна, відсутність в окремих піснях яскраво виражених куплетів та приспівів — підхід для команди, звиклої до активних радіоротацій, абсолютно нехарактерний. Як ви

окреслите свій стиль музики на сьогодні і як звучатиме «Дерти Лаха» далі?

СЕМ: «Вибух» — експеримент не для мас. Найбільша його цінність у тому, що ми на нього зважились. Замість прісного відпрацювання конвеєрних схем сонграйтерства. Останні роки крім безмозкого самолюбівання, властивого нашому жанру, ми багато вчилися. Цей альбом — своєрідний підсумок цього навчання і звіт перед собою. Прохолода публіки в його сприйнятті очікувана. Популярна музика вимагає діалогу між артистом і слухачем, тоді як ми поділилися зі світом певним різновидом внутрішнього монологу.

ДЕН: Гарно сказав. Розділяю.

ГРЕГ: Бісять банди, заkostenілі у вчорашній славі і надуманій самотності. Не готові вийти і на крок за собою ж встановлені рамки. Та кого це гребе? Ми ж про сучасну музику тремо, а вона, судячи з деяких її ікон, стерпить все.

СЕМ: Новий альбом, запланований на осінь, напевно, поверне слухачу колишніх «Дерти Лаха». Експериментам там теж знайдеться місце. Просто, як показує час і відчуття кайфу, найбільш гармонійні ми саме в такій музиці. А ще мене до дрижаків пре звук і настроїв «Arctic Monkeys» зразка 2013-го. Тільки розслухав цей шедевральний альбом. Якщо нам удасться досягнути такого звучання, це буде наш Верест!

БОНА: Посередній альбом, але саунд — вишка!

КАРЛ: Маю передчуття чогось легендарного.

ДЕН: Ідеальний бос. Навіть демо не чув, а вже готовий творити легенду.

Як змінилася нині соціальна роль музики і музикантів в Україні? З огляду на Революцію гідності, війну та введення квот на радіо, покликаних підтримати чи, краще сказати, захистити україномовну музику?

СЕМ: Процес росту ролі культури і її безпосередніх речників охопив зараз увесь світ. Звучатиме пафосно, та на наших очах постає нова духовна реальність. Тисячолітні релігії неухильно відступають під тиском маскульту. Інтернет уже і сьогодні змінює обличчя людства, замінює старих пророків новими, класичні священні тексти — влогами на ютубі, на які моляться мільярди. Концертні зали та виставкові галереї перетворюються на модернізовані храми, і це далеко не найгірші цивілізаційні зміни. Тішить, що ми — невід’ємна частина цих трансформацій.

БОНА: Знаєш, я б проголосував за тебе. Але принципово не ходжу на вибори.

СІД: Це все добре — розвиток, нові горизонти з пророками... Але дехто з моїх рідних і досі цікавиться, коли я, нарешті, знайду нормальну роботу.

ДЕН: І що ти відповідаєш?

СІД: Кажу, що їм пощастило. Як мінімум, я не блюю щоранку кров’ю, як мої богоподібні кумири юності. Колись я думав, що спосіб життя Кобейна, Моррісона чи Іггі Попа — реальна ракета. По барабану, що вона з квитком в один бік... Принаймні ти нефігово політаєш і бонусом — запам’ятаєшся. Як саме — залежить від твоєї винахідливості, печінки і, можливо, таланту...

СЕМ: Щодо України. В нас нарешті почав формуватися незалежний музичний ринок. І найважливіше, якщо мова про ринкові відносини, а не про творчість, застовпити своє місце у цьому мінливому бізнесі.

Наостанок: що ви побажаєте нашим читачам і собі на цей рік?

ДЕН: Миру нам усім!

БОНА: Не витрачайте життя на пацюків, які ніколи б не витратили його на вас. Те саме стосується і роботи. Перемагають романтики з холодними головами!

КАРЛ: Взаємоповаги нам і мудрості.

СІД: Як писав один живий класик, якщо ви пам'ятаєте 60-ті, вас там ніколи не було, але 2018-й я хочу запам'ятати. Не факт, що ці історії ти потім розкажеш дітям, та саме вони нагадуватимуть нам, де ми і ким були в ці дні.

ГРЕГ: Проводьте більше часу з батьками, поки вони з вами. І не забувайте: на чорний крайняк у вас завжди лишатиметься музика.

СЕМ: Я б не проти почути, нарешті, записи «Domino».

БОНА: Ти знову за своє...

Про що мова, якщо не таємниця?

БОНА: Давай, розповідай вчергове свою байку...

СЕМ: Якщо ніхто не проти (*Лідер «Дерти Лаха» інтригує усміхається.*)... Дехто зі старожилів українського музики розповідає, що на старті 2000-х, під час різдвяних свят, десь у Карпатах зібралася туса не останніх в країні музикантів. Кузьма з Вакарчуком, Кузя з «Гадюкіних», Скрипка з Чубаєм, Положик, Місько Барбара і ще бозна-хто... Ходять чутки, що там зависав сам Боб Ділан, який на той час мандрував Європою, та це точно казки. Якщо вірити тим розповідям, у процесі багатогодинних джемів вони записали альбом. До вух слухачів він так і не втрапив. Імовірно, так було задумано. Кажуть, що існує кілька дисків з легендарним записом, та де вони, неясно. Згадані вище персонажі, наскільки я моніторив цю тему в інтерв'ю, від проекту агресивно відхрещуються, що вже здається підозрілим. Та моя інтуїція підказує, що...

ДЕН: Фігня повна. Не знаю, хто і нащо вигадує ці кульгаві побрехеньки. Краще б музикою займалися, а не творенням легенд. Рано ще.

СЕМ: До чого я, власне, вів... Хочу побажати всім нам, аби наші мрії лишалися завжди при нас. Як мінімум, з ними ми матимемо куди рухатися далі.

ПОНЕДІЛОК

I used to be on an endless run;
Believed in miracles 'cause I'm one.

Ramones «I Believe in Miracles»¹

¹ «Колись я гасав безупинно; вірив у дива, бо я сам — диво» — цитата з пісні «Я вірю в дива» гурту «Ramones». (Англ.)

— Я к думаєте, що перед вами? — Карл, у вельветовому піджаку коричневої барви і темно-зеленій сорочці під ним, схилився над адміністративною картою України, придбаною на заправці за сорок п'ять гривень. Вони спинилися на виїзді з Рівного, щоб поснідати, випити кави, перекурити, і рушили далі. Кафе при заправці, затишне, тепле і чисте, вабило вичищеним до блиску комфортом. М'які зеленаві тони заспокоювали і стомленого дорогою водія, і змученого тривалими мандрями пасажера. Попри ранній час, жоден столик не пустував.

— Я бачу масштабну сраку! — по-театральному серйозно вирік Сід, поклавши долоню на карту, і тут же залився дуркуватим сміхом. Ніхто з присутніх за двома зсунутими до купи столами Сіда не підтримав. Час для ранкового дурносміху ще не настав. Спочатку сніданок.

— Перед нами карта України. І що? — промовив сонним, недовірливим голосом Бона, Містер Конструктив у «Дерти Лаха».

— Це не просто карта, шановні. Це широта наших можливостей і план майбутнього наступу! — Карл, хитро усміхнувшись, зосереджено водив пожовтілим від курива нігтем указівного пальця по різнокольорових латках на карті, намотуючи кривулясті концентровані кола. Свідомо чи ні, відзначив подумки Ден, палець Карла уникав обласних центрів.

— Ти про що? — худорлявий Бона, зі снікерсом та американо в руках, не здавався. Широко посаджені невиразні